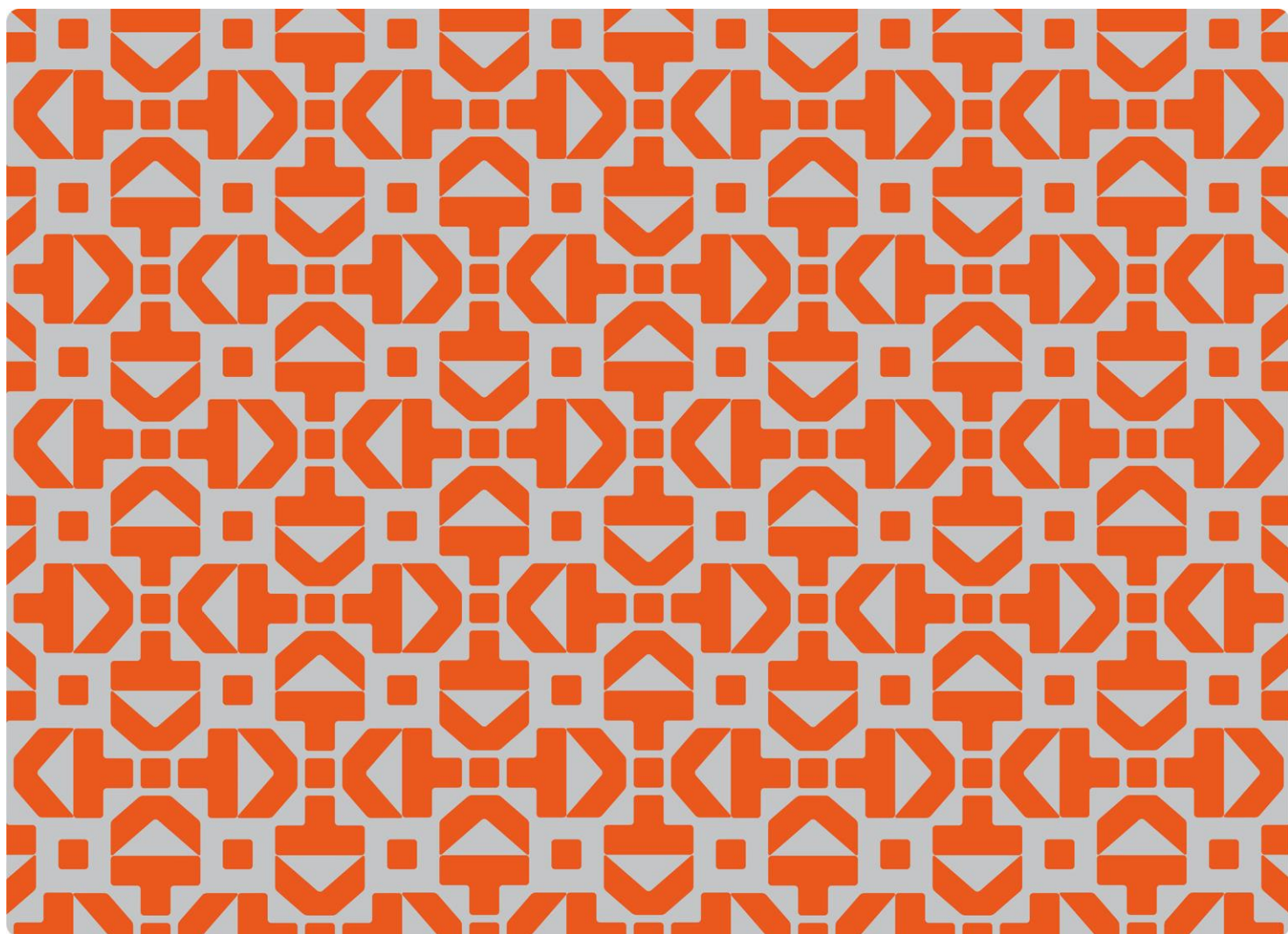

Overgangsordninger mellom høyere yrkesfaglig utdanning og universitets- og høyskoleutdanning

Overgangsordninger mellom høyere yrkesfaglig utdanning og universitets- og høyskoleutdanning

Redaktør:

Else Kathrine Nesmoen

Forfatter:

Kjersti Hopland Kvåle

Bidragstere:

Hege Tangen

Innhold

1 Innledning.....	4
2 Bakgrunn for tilskuddsordningen.....	4
2.1 Om tilskuddsordningen.....	5
3 Samarbeidsprosjekter i tilskuddsordningen.....	6
3.1 Fra høyere fagskolegrad til bachelor.....	6
3.2 Fra fagskolegrad til bachelor.....	8
3.3 Fleksibelt realfagskurs for fagskoleingeniøren.....	9
4 Har prosjektene nådd målene for ordningen?.....	9
4.1 Å utvikle, prøve ut og evaluere overganger.....	9
4.2 Å legge til rette for at modell for overganger kan tas i bruk av andre.....	11
4.3 Er basert på et gjensidig samarbeid.....	11
5 HK-dirs vurdering og anbefaling.....	11
5.1 Hvilke barrierer hindrer forutsigbare overgangsordninger?.....	11
5.1.1 Barrierer for godkjenning av en fagskoleutdanning.....	11
5.1.2 Barrierer for opptak.....	12
5.2 Anbefalinger.....	13
5.2.1 Studiepoeng.....	13
5.2.2 Opptakskrav til bachelorutdanning.....	13
5.2.3 Godkjenning av emner i en bachelorgrad.....	14
5.2.4 Informasjon og erfaringsdeling.....	14
Vedlegg 1: Relevant regelverk for overgangsordninger.....	15
Vedlegg 2: Prosjektoversikt.....	17

1 Innledning

I 2021 tildelte Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (DIKU), nå Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), 7,5 millioner kroner til sju samarbeidsprosjekter for å utvikle, prøve ut og evaluere overganger mellom høyere yrkesfaglig utdanning og universitets- og høyskoleutdanning på bakgrunn av tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet (KD) i desember 2019: «7,5 mill. kroner til forvaltning av søknadsbaserte midler til overganger mellom fagskoler og universiteter og høyskoler».

Tilskuddsordningen er en oppfølging av (Meld. St. 9 (16-17) *Fagfolk for fremtiden*, tiltak nr. 47: «Vurdere å gjøre tilgjengelig samarbeidsmidler for fagskoler og høyskoler/universiteter i Norge som ønsker å finne gode overgangsordninger mellom sine utdanninger.» NOKUT fikk samtidig i oppdrag fra KD å legge til rette for veiledning til overgangsordninger i tiltak nr. 48: «Gi NOKUT i oppdrag å tilrettelegge veiledning for institusjoner og skoler som søker å finne overgangsordninger mellom fagskoleutdanning og universitets- og høyskoleutdanning i Norge.» HK-dir og NOKUT har samarbeidet om tiltakene.

Notatet ble publisert 26. august 2024, men avpublisert etter Kunnskapsdepartementet stilte spørsmål ved noe av innholdet. Nå er omtalen av to av prosjektene korrigert og omtalen av dobbeltuttelling endret. Departementet har presisert at det som brukes som kvalifiseringsgrunnlag for å få opptak, ikke samtidig kan godkjennes som del av studiet, dermed er notatet rettet i tråd med dette.

2 Bakgrunn for tilskuddsordningen

I *Fagfolk for fremtiden* peker regjeringen på viktige prinsipper for fagskolens plass i utdanningssystemet og trekker frem at:

- *Fagskoleutdanning skal være en selvstendig del av utdanningssystemet, på nivået over videregående opplæring og komplementær til universitets- og høyskoleutdanning.*
- *Det skal være gode overgangsordninger mellom utdanningstypene.*
- *Fagskoleutdanningen skal gi gode kvalifikasjoner som raskt kan tas i bruk i samfunns- og næringsliv. (Fagfolk for fremtiden, s.52)*

Regjeringen ønsker å legge til rette for forutsigbarhet for dem som ønsker alternative veier gjennom utdanningssystemet. Det blir trukket fram at prosessen ved overganger er omfattende og avhengig av at søker først klarer å konkurrere seg inn på ønsket utdanning for deretter å søke om fritak fra deler av

fagskoleutdanningen. Regjeringen understreker at de *ikke ønsker en vridning der fagskoleutdanning tilnærmer seg akademiske standarder for at studentene skal få fritak på bekostning av praksisnærheten som fagskoleutdanningen skal ha* (Fagfolk for fremtiden, s.109).

Nasjonalt fagskoleråd utarbeidet i 2013 en modell som baserer seg på samarbeidsavtaler mellom fagskoler og universitets- og høyskoler, der sammenligning av læringsutbyttebeskrivelsene danner grunnlag for fritak fra deler av en utdanning. Videre peker Nasjonalt fagskoleråd på behovet for eventuelle forkurs, oppstartsprogrammer og tilpassede løp for fagskolestudenter for å dekke opptakskrav og de gjeldende læringsutbyttene for utdanningen. Denne modellen har vært utgangspunktet for flere etablerte overgangsordninger, spesielt innen de tekniske utdanningene som har lang tradisjon for lokale samarbeidsprosjekter. Universitets- og høyskolerådet (UHR), i samarbeid med Nasjonalt fagråd for tekniske fagskoleutdanninger (NFTF), ga i 2021 ut rapporten Dobbeltkompetanse; yrkesfaglig og forskningsbasert¹ med mål om bedre overganger mellom fagskoleutdanninger innen tekniske fag og ingeniørutdanninger.

2.1 Om tilskuddsordningen

Relevante aktører² ble invitert til å gi innspill til tilskuddsordningen som bidro til å danne grunnlag for målene ved ordningen. Følgende mål og forventede resultater ble etablert for ordningen:

Det overordnede målet er å gjøre utdanningsveier mellom høyere yrkesfaglig utdanning og universitets-/høyskoleutdanning tydeligere og mer forutsigbart for studentene. Det bør i tillegg etterstrebes likebehandling nasjonalt.

Videre ble følgende krav satt til søker:

1. *å utvikle, prøve ut og evaluere overganger mellom høyere yrkesfaglig utdanning og universitets-/høyskoleutdanninger;*
2. *å legge til rette for at modell for overganger kan tas i bruk av andre institusjoner og/eller fagområder;*

¹ Dobbeltkompetanse yrkesfaglig og forskningsbasert (uhr.no)

² Nasjonalt fagskoleråd, RFF (i dag HØY), FFF, Nasjonalt fagråd for tekniske fag, Nasjonalt fagråd for maritime fag, Nasjonalt fagråd for helse- og oppvekstfag, UHR, ONF, NSO og Markom FS.

3. gjensidig samarbeid mellom fagskoler og universiteter eller høyskoler.

Perioden for samarbeidsprosjektene var på inntil to år. Tre av prosjektene hadde behov for en lengre prosjektperiode og fikk innvilget det.

I prosjektperioden har HK-dir og NOKUT samarbeidet om to digitale erfaringsdelingsseminar, der prosjektene har presentert sine erfaringer og diskutert felles problemstillinger. Tilbakemeldingene fra deltakerne viser at erfaringsdeling underveis har vært nyttig for prosjektene og bidratt til avklaringer knyttet til regelverk i prosjektperioden. Tre av samarbeidsprosjektene har formidlet prosjektstatus på Fagskolekonferansen i 2022 og 2023.

3 Samarbeidsprosjekter i tilskuddsordningen

Utgangspunktet for å etablere overgangsordninger er gjeldende rammebetingelser og relevant regelverk. Dette omfatter Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) med tilhørende læringsutbyttebeskrivelser, studiepoeng samt lov og forskrift om opptak til, og godkjenning av en utdanning. NOKUT har tilrettelagt for veiledning og publisert relevant regelverk på deres veiledningsside der det også er knyttet kommentarer til regelverket som et bidrag til forståelse og tolkning av regelverket³.

For å etablere overgangsordninger med godkjenning av deler av en fagskoleutdanning har samarbeidsprosjektene sammenlignet studieplaner, læringsutbyttebeskrivelser, pensumlitteratur og organisering av utdanningene. I sine overgangsordninger har prosjektene gjort ulike tilpassinger som for eksempel endringer i studieplaner, opprettet tilleggsemner og begrenset valgemen i bachelorutdanningen for at det totale læringsutbytte skal oppnås.

Samarbeidsprosjektene i denne tilskuddsordningen har arbeidet med overgangsordning fra en fagskoleutdanning til en universitets- eller høyskoleutdanning innen samme fagområde og kan deles i tre kategorier: fra høyere fagskolegrad til bachelor (4 prosjekter), fra fagskolegrad til bachelor (2 prosjekter) og et fleksibelt realfagskurs for fagskoleingeniøren (1 prosjekt).

3.1 Fra høyere fagskolegrad til bachelor

I denne kategorien er det fire samarbeidsprosjekter som til sammen har arbeidet med seks overgangsordninger.

- Fagskolen Tisip og NTNU

³ Overganger mellom høyere yrkesfaglig utdanning og universitets-/høyskoleutdanning | Nokut

- IT-drift til bachelor i digital infrastruktur og cybersikkerhet
- Fagskolen Kristiania og OsloMet
 - Produktdesign til bachelor i produktdesign
- Fagskolen Kristiania og Høyskolen Kristiania
 - Spillutvikling til bachelor i spilldesign
 - Spillgrafikk og animasjon til bachelor i 3d-grafikk
 - VFX-produksjon til bachelor i Visual effects
- MF vitenskapelige høyskole og Frelsesarmeens offiserskole
 - Offisersutdanning til bachelor i teologi

Med høyere fagskolegrad oppfyller søker det generelle opptakskravet til høyere utdanning som er generell studiekompetanse (GSK). I tillegg har noen utdanninger i UH spesielle opptakskrav.

Prosjektene har kommet frem til ulike opptaksmuligheter, der alle forutsetter ledig kapasitet:

- ordinært opptak til bachelorutdanningen og ved tildelt studieplass søkes det om godkjenning av deler av utdanningen;
- innpassingsopptak til 2. året i bachelorutdanningen;
- ett av prosjektene har sett behov for et spesielt opptakskrav i akademisk skriving for fagskolekandidater (Fagskolen Kristiania til OsloMet).

Samarbeidsprosjektene har funnet ulike løsninger for å kunne godkjenne inntil 60 studiepoeng i bachelorutdanningen. Løsningene innebærer å:

- tilpasse emner i fagskoleutdanningen;
- tilpasse emner i både fagskole- og bachelorutdanningen;
- begrense frie emner i bachelorutdanningen for fagskolekandidaten;
- opprette nye emner;
- etablere spesielle opptakskrav for fagskolekandidaten;

Når fagskolekandidater får godkjent emner på bachelornivå, kan dette gjelde emner på ulike år i bachelorgraden, noe som betyr at en student må følge to kull samtidig (emner fra både første og andre året). Prosjektene peker på at det kan være en ulempe for studenten både faglig og sosialt, og ser behov for ekstra tiltak for at denne studentgruppen skal bli godt inkludert.

Ett prosjekt (Tisip og NTNU) har undersøkt muligheten for at en kandidat med bachelorutdanning med deler av utdanningen godskrevet fra fagskolen kan få opptak til master. Prosjektet konkluderer med at dette gir grunnlag for opptak til masterutdanning.

3.2 Fra fagskolegrad til bachelor

I denne kategorien er det to samarbeidsprosjekter; fra Miljøarbeid rettet mot mennesker med funksjonsnedsettelse til Vernepleierutdanning og fra fagskoleutdanninger innen oppvekstfag til barnehagelærer.

Fagskolen AOF Norge og Universitetet i Sørøst-Norge har vurdert overgangsordning fra Miljøarbeid rettet mot mennesker med funksjonsnedsettelse til Vernepleierutdanning og har kommet med anbefaling om en overgangsordning for opptak og godkjenning av 30 studiepoeng fra fagskolen i bachelorgraden. Fagskolegraden, en 60 studiepoengsutdanning, gir ikke GSK og oppfyller dermed ikke det generelle opptakskravet til en bachelorutdanning med mindre søker har GSK fra videregående opplæring eller kan realkompetansevurderes.

For opptak til vernepleier har prosjektet foreslått følgende anbefaling:

Fagskolekandidater med fullført og bestått fagbrev som helsearbeider, barne- og ungdomsarbeider eller ambulansarbeider og som har fullført og bestått fagskolestudiet miljøarbeid rettet mot mennesker med funksjonsnedsettelse/utviklingshemming (60 studiepoeng) ved Fagskolen AOF Norge, med minimum karakteren C, kan få godkjent opp til 30 studiepoeng ved bachelor i vernepleie ved Universitetet i Sørøst-Norge. Det er realkompetansevurdering som er grunnlag for opptak og det utarbeides klare kriterier for vurdering av realkompetanse for søkere med høyere yrkesfaglig utdanning.

Anbefalingen ble ikke videre utredet ved USN.

Fagskolen AOF Norge og Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har sett på overgangsordninger fra fagskoleutdanninger innen oppvekstfag til barnehagelærerutdanning ved høyskolen. Prosjektet har forsøkt ulike tilpassinger i form av opprettelse av nye emner og tilpassinger i studieplanene. Prosjektet har konkludert med at omfanget av tilpassinger i studieplaner, både ved etablering av en overgangsordning og oppfølging av ordningen ved revidering av studieplaner, ikke samsvarer med målet om forutsigbare overgangsordninger hverken lokalt eller nasjonalt. Omfanget av tilpassinger vil føre til skreddersøm av utdanninger som blant annet kan gå på bekostning av utdanningenes egenart. I tillegg er opptaksreglene et

hinder for fagskolekandidatene som ikke har GSK fra videregående opplæring. Prosjektet har på bakgrunn av dette ikke etablert en overgangsordning.

3.3 Fleksibelt realfagskurs for fagskoleingeniøren

For opptak til ingeniørutdanning må søker, i tillegg til GSK, ha fordypning i matematikk og fysikk. Søkere som mangler realfagskravene, kan gjennomføre et realfagskurs. Søkere uten GSK må følge et fullt forkurs eller søke opptak gjennom Y-veien der det tilbys⁴. Samarbeidsprosjektet mellom Fagskulen Vestland og Høgskulen på Vestlandet har hatt to mål:

1. Å tilby et fleksibelt realfagskurs slik at flere fagskoleingeniører kan kvalifisere seg til ingeniørutdanning.
2. Realfagskurset skal kunne gjennomføres parallelt med siste delen av fagskoleutdanningen.

To pilotkurs er gjennomført i prosjektperioden med 26 fagskolestudenter i 2022 og 46 fagskolestudenter i 2023. Prosjektet fortsetter arbeidet med mål om å etablere et permanent tilbud for fagskolestudenter etter prosjektslutt.

4 Har prosjektene nådd målene for ordningen?

Under oppsummerer vi prosjekresultatene knyttet til målene for tilskuddsordningen.

4.1 Å utvikle, prøve ut og evaluere overganger

- Fem prosjekter har funnet forslag til løsning for en overgangsordning for godkjenning og opptak mellom fagskole og universitet eller høyskole.
- Ett prosjekt har utviklet et fleksibelt forkurs for fagskoleingeniøren.
- Ett prosjekt har prøvd ut og konkludert med at skreddersøm ikke er en effektiv og bærekraftig løsning som gir ønsket forutsigbarhet for kandidatene.
- Samtlige prosjekter har pekt på behov for endring eller klargjøring av regelverk knyttet til opptak og/eller godkjenning.

⁴ Fellessekretariatet og studiestedene – forkurset og andre alternative opptaksveier

- Innenfor den gitte tidsrammen har det ikke vært rom for prosjektene å evaluere overgangsordningene eller å få på plass nødvendige vedtak for en permanent ordning. Dette er noe prosjektene jobber videre med.
- Det er kun prosjektet fleksibelt realfagskurs som, innenfor tidsrammen for prosjektperioden, kan vise til gjennomføringsstatistikk.

Prosjektene beskriver at de sentrale utfordringene med å etablere overganger mellom høyere yrkesfaglig utdanning og universitets- og høyskoleutdanninger er knyttet til lov med tilhørende forskrifter, innplassering i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR), forståelsen av studiepoengsbegrepet og kjennskap til hverandres utdanninger. Å vurdere om en student har oppnådd et læringsutbytte tilsvarende det som er fastsatt for det aktuelle studiet er ressurskrevende. Læringsutbytter på hhv. NKR nivå 5 og nivå 6 har ulikt innhold og det er summen av læringsutbyttene som utgjør utgangspunktet for godkjenning av deler av en utdanning. Prosjektene peker på dette som en av faktorene som gjør arbeidet ressurskrevende. Prosessen krever kunnskap om både regelverk og innhold i utdanningene, en prosess som krever involvering av ulike ressurser ved en institusjon.

Ett av prosjektene har erfart at det ikke er mulig å få innpasset fagskoleemner i en bachelorgrad, dersom fagskolegraden er opptaksgrunnlaget til bachelorgraden. Gjennom arbeidet med dette notatet har HK-dir vært i kontakt med Kunnskapsdepartementet om adgangen til å godkjenne fagskoleemner i en bachelorgrad. Departementets tilbakemelding er at kvalifiseringsgrunnlaget for å få opptak, ikke samtidig kan godkjennes som del av studiet. Departementet har vist til at det er mulig for universiteter og høyskoler å godkjenne bestått fagskoleutdanning som en del av en bachelorgrad dersom studenten har oppnådd et læringsutbytte tilsvarende det som er fastsatt for det aktuelle studiet ved den godkjennende institusjonen, forutsatt at grunnlaget for å få opptak til bachelorutdanningen er et annet enn fagskoleutdanningen. Vilåårene for en slik godkjenning fremgår av universitets- og høyskoleloven av 2024 § 9-2.

4.2 Å legge til rette for at modell for overganger kan tas i bruk av andre

- En modell kan ikke direkte overføres til andre utdanninger/fagområder, det vil være behov for å kartlegge likheter og forskjeller i de lokale studieplanene med tilhørende læringsutbytter for de aktuelle utdanningene en overgangsordning skal gjelde for.
- Prosjekterfaringene vil være et bidrag i arbeidet med å forenkle prosessen med etablering av en overgangsordning for andre institusjoner.
- Samarbeidsprosjektene peker på at endringer i lov og forskrift knyttet til opptak og godkjenning av deler av en utdanning på nasjonalt nivå, vil bidra til lik behandling av søkere uavhengig av institusjon.

4.3 Er basert på et gjensidig samarbeid

- Alle prosjekter rapporterer om godt samarbeid mellom institusjonene, uavhengig av prosjektresultat.
- Samarbeidsprosjektene trekker frem at arbeidet har bidratt til bedre kjennskap til, og forståelse av, hverandres utdanninger.
- Det kommer frem at graden av etablert samarbeid før prosjektstart, størrelsen på institusjonene og involvering på «riktig» nivå er viktige faktorer for effektivt samarbeid som fører til ønskede resultater med tilhørende behov for lokale vedtak.

5 HK-dirs vurdering og anbefaling

HK-dirs vurdering er at samarbeidsprosjektene har bidratt til en økt forståelse og anerkjennelse av hva høyere yrkesfaglig utdanning er blant institusjonene som har deltatt. Prosjektene har vist at god kjennskap på tvers av utdanningsnivåene er viktig for å få til gode overgangsordninger.

5.1 Hvilke barrierer hindrer forutsigbare overgangsordninger?

Prosjektene har pekt på elementer i lov og forskrift knyttet til opptak og godkjenning av deler av en utdanning som er barrierer for likebehandling og forutsigbarhet for søkerne.

5.1.1 Barrierer for godkjenning av en fagskoleutdanning

- Å sammenligne læringsutbytter fra to ulike nivå i NKR er ressurskrevende.

- Godkjenning av utdanning som ikke er regulert av universitets- og høyskoleloven er en «kan» bestemmelse, for universitet- og høyskoleutdanning er det en «skal» bestemmelse⁵
- Det er ulik forståelse av hva et studiepoeng er i HYU og i UH.
- Det er varierende kjennskap til utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning.
- Det er ressurskrevende å vedlikeholde en overgangsordning ved endringer i utdanningene.
- Utdanningene reguleres av ulike lover, og tolkning av lov og forskrift kan føre til forskjellsbehandling.

5.1.2 Barrierer for opptak

- Fagskolegrad kvalifiserer ikke for opptak til høyere utdanning.
- Tilleggskrav etableres i overgangsordninger for å oppnå det totale læringsutbytte.
- Fagskoleingeniøren får ikke startet på realfagskurs uten oppnådd GSK.

For å legge til rette for forutsigbare overgangsordninger mener HK-dir at det i fortsettelsen er viktig å finne løsninger i regelverket på nasjonalt nivå og knytte enda tettere bånd mellom utdanningstypene. Sentrene for fremragende høyere yrkesfaglig utdanning (SFY) forventes å bidra til bedre kjennskap mellom utdanningstypene, det vil også være relevant å samarbeide med sentrale aktører i UH-sektoren for å sammen finne gode løsninger. Prosjektene har fått frem ny og nyttig kunnskap om utfordringsbildet, og pekt på mulige løsninger på systemnivå. Pilotordningen har imidlertid ikke bidratt til at vi nå har fått frem modeller som uten videre kan tas i bruk av andre institusjoner. Prosjektperioden har vært for kort til å kunne gi data knyttet til opptak eller gjennomføring, det vil derfor være viktig å følge opp prosjektene videre. Særlig med tanke på omfang av studenter som benytter seg av overgangsordningene, erfaringer med disse og studentenes gjennomføring.

⁵ <https://lovdata.no/lov/2024-03-08-9/§9-2>

5.2 Anbefalinger

HK-dir mener at det i det videre arbeidet bør sees nærmere på:

5.2.1 Studiepoeng

Samarbeidsprosjektene peker på at det er ulik forståelse av hva et studiepoeng er i HYU og i UH. I HK-dirs vurderinger og anbefalinger etter Deloitte sin evaluering av Fagfolk for fremtiden blir det pekt på behovet for å avklare forståelsen av studiepoengsbegrepet og utrede muligheten for å knytte HYU til det europeiske utdanningsområdet, ECTS⁶.

HK-dir mener at uklarheter knyttet til studiepoengsbegrepet bør avklares og at en kobling til ECTS bør utredes for at HYU skal befeste sin plass i utdanningssystemet og at dette sees i sammenheng med Deloitte sin anbefaling nr. 5 *Det bør arbeides videre med tiltak som kan bidra til økt synlighet og til å sikre at høyere yrkesfaglig utdanning er et attraktivt utdanningsvalg.*

5.2.2 Opptakskrav til bachelorutdanning

Samarbeidsprosjektene peker på to problemstillinger knyttet til opptak; det generelle opptakskravet til høyere utdanning og spesielle opptakskrav etablert for fagskolekandidater i en overgangsordning.

1. Prosjektene har vist barrierer for kandidater med fagskolegrad. I dag er det kun fagskolekandidater med høyere fagskolegrad som kvalifiserer til opptak i høyere utdanning. HK-dir mener at det bør utredes om fagskolegrad kan være generelt opptaksgrunnlag til høyere utdanning.
2. Prosjektene har vist at det i noen tilfeller blir etablert spesielle opptakskrav for fagskolekandidater i en overgangsordning i form av tilleggsemner eller karaktersnitt utover de spesielle opptakskravene som allerede tilhører en utdanning. HK-dir kan ikke se at det er rom i forskrift om opptak til høgare utdanning for slike spesielle opptakskrav *kun* for fagskolekandidater. Spesielle opptakskrav bør være rimelige og like som for andre søkergrupper.

⁶ Om Deloitte sin evaluering av fagskolemeldingen (HK-dir)

5.2.3 Godkjenning av emner i en bachelorgrad

Underveis i prosjektet har det oppstått spørsmål om bestått fagskoleutdanning kan brukes både til opptak til en bachelorutdanning og til godkjenning av emner i bachelorgraden. HK-dir viser til departementets uttalelse om at dette ikke er tillatt, jf. punkt 4.1 siste avsnitt. Direktoratet mener likevel at det er uheldig dersom lik kompetanse fra høyere yrkesfaglig utdanning ikke skal gi lik uttelling for en fagskolekandidat med eller uten GSK fra videregående skole. Direktoratet ønsker å starte en dialog med departementet for å undersøke om det bør lages noen unntak fra dette.

5.2.4 Informasjon og erfaringsdeling

HK-dir mener at det er viktig å arbeide videre med overgangsordninger og foreslår sammen med NOKUT å legge til rette for et seminar med samarbeidsprosjektene i 2024. Det vil være nyttig i fortsettelsen å involvere relevante aktører fra UH i det videre arbeidet. Det vil også være viktig å videreutvikle veiledningssidene til NOKUT etter hvert som ny kunnskap kommer til for å fortsette arbeidet med å legge til rette for forutsigbare overgangsordninger.

HK-dir mener at Kunnskapsdepartementet vil gi tydelige styringssignaler både til høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning dersom tiltak knyttet til studiepoeng og regelverk blir lagt frem i ny melding til Stortinget. Tydelige styringssignaler vil legge til rette for likebehandling og forutsigbarhet ved opptak til og godkjenning av utdanning.

Vedlegg 1: Relevant regelverk for overgangsordninger

Studiepoeng

Studiepoeng er i fagskolelovens § 17 beskrevet som:

en betegnelse på læringsutbytte og normert studietid.

I lov om universiteter og høyskoler (UH-lov) omtales studiepoeng i § 11-2

Studiepoeng og studieår.

Studiepoeng er et mål på studentenes arbeidsbelastning, slik at ett studieår på fulltid i omfang og læringsutbytte tilsvarer 60 studiepoeng⁷.

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)

NKR består av åtte nivå hvor høyere yrkesfaglig utdanning er på nivå 5.1 for fagskolegrad og 5.2 for høyere fagskolegrad. Bachelorutdanning er innplassert på nivå 6.2. De tilhørende læringsutbyttebeskrivelser beskriver hvilket læringsutbytte studenten får på de enkelte nivå i NKR. Et eksempel på dette kan være et læringsutbytte på nivå 5.2. beskriver «*har kunnskap om ...*» og på nivå 6.2 «*har bred kunnskap om ...*»⁸.

Opptakskrav til bachelorutdanning

Generelle opptakskrav til UH er generell studiekompetanse (GSK) eller realkompetanse ved fylte 25 år. Kandidater med høyere fagskolegrad (120 stp.) har GSK, kandidater med fagskolegrad (60–90 stp.) oppfyller ikke krav om GSK med mindre de har GSK fra videregående opplæring. Spesielle opptakskrav kommer i tillegg for enkelte utdanninger og er spesifisert i opptaksforskriften. Et eksempel på dette er krav om realfag, matematikk og fysikk, for opptak til ingeniørutdanningene.

Godkjenning av tidligere utdanning

Universitets- og høyskoleloven av 2024 § 9-2: *Faglig godkjenning av utdanning som ikke er regulert av denne loven, og av dokumentert realkompetanse:*

*Universiteter og høyskoler **kan godkjenne** utdanning fra norske institusjoner som ikke er regulert av denne loven, utenlandsk utdanning som ikke er høyere utdanning, og dokumentert realkompetanse som del av en students utdanning ved institusjonen dersom studenten har*

⁷ <https://lovdata.no/lov/2024-03-08-9/§11-2>

⁸ [Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring | Nokut](#)

*oppnådd et læringsutbytte tilsvarende det som er fastsatt for det aktuelle studiet ved den godkjennende institusjonen.*⁹

Ordlydsendring i ny lov tydeliggjør søkers rettighet om å få sin søknad vurdert.

I § 11-12 er det beskrevet at *En institusjon kan utstede vitnemål bare dersom minst 60 av studiepoengene som skal inngå i grunnlaget for vitnemålet, er avlagt ved institusjonen.*

Kvalifiseringsgrunnlaget for å få opptak til høyere utdanning kan ikke samtidig godkjennes som del av universitets- eller høyskoleutdanning. Departementet har vist til at det er mulig for universiteter og høyskoler å godkjenne bestått fagskoleutdanning som en del av en bachelorgrad, dersom studenten har oppnådd et læringsutbytte tilsvarende det som er fastsatt for det aktuelle studiet ved den godkjennende institusjonen, forutsatt at grunnlaget for å få opptak til bachelorutdanningen er et annet enn fagskoleutdanningen.

⁹ [Lov om universiteter og høyskoler \(universitets- og høyskoleloven\) - Kapittel 9 Godkjenning av utdanning og kompetanse - Lovdata](#)

Vedlegg 2: Prosjektoversikt

Tabellen viser en oversikt over samarbeidsprosjektene med mål og oppnådd resultat, samt sentrale moment fra sluttrapportene. Dette vedlegget må sees i sammenheng med notatet.

Prosjekt	Mål	Resultat	Fra sluttrapporten
Prosjekt Overgang fra 2-årig IT-drift TISIP til bachelor i DIGSEC ved NTNU Søkerinstitusjon Fagskolen TISIP Samarbeidspartner NTNU, fakultet for informasjonsteknologi og elektronikk	Overgangsordning med 60 studiepoeng godskriving, «2+2 ordning»	Delvis oppnådd mål, gjenstår endelig godkjenning av overgangsordningen med opptak til 2. klasse som krever endring i lokal opptaksforskrift hos NTNU.	Sammenligne læringsutbytter; kartlegge emner som er helt eller delvis overlappende. Avgrense valgemner i 5. semester. Opprette nytt emne (overgangsemne) 7,5 stp. Ordningen gir videre mulighet for masterutdanning. Søke NTNU om endring i lokal opptaksforskrift for direkte opptak til 2.året, istedenfor opptak gjennom Samordna opptak med påfølgende søknad om fritak.
Prosjekt Produktdesign – Fra Fagskolen Kristiania til OsloMet Søkerinstitusjon Fagskolen Kristiania Samarbeidspartner OsloMet, fakultet for teknologi, kunst og design	Overgangsordning fra Produktdesign til bachelor i Produktdesign.	Mål delvis oppnådd. Fagskolekandidater fra Produktdesign kan søke innpassingsopptak til 2. studieår forutsatt av ledig kapasitet ¹ .	Tilpassing av faglig innhold i studieplanen hos Kristiania. Innpassingsopptak 2. studieår (dersom ledig kapasitet). Opptak: GSK og godkjent portefølje. I tillegg må fagskolekandidatene vise til formell basiskompetanse i akademisk skriving . Høyskolen Kristiania har opprettet et mikroemne som et svar på dette.
Prosjekt Overgangsordninger mellom Fagskolen Kristiania og Høyskolen Kristiania for teknologiske fag Søkerinstitusjon Fagskolen Kristiania Samarbeidspartner Høyskolen Kristiania	Overgangsordninger innen teknologiske fag.	Tre overgangsordninger etablert: Spillutvikling – Spilldesign Spillgrafikk og animasjon – 3d-grafikk VFX-produksjon – Visual effects	Sammenlignet overordnet læringsutbytte fra fagskoleutdanningen mot læringsutbytte på emnenivå for bachelorutdanningen. Studentene starter andre klasse , men må også følge emner fra første året, må følge 2 kull . Krevende både faglig og sosialt. 2+2 – positivt fra studentperspektiv, best læringsutbytte. Alternativ vurdering har vært 2+1. Tredje året har fokus på bacheloroppgaven, ikke nok læring for studenten med kun siste året.

Prosjekt	Mål	Resultat	Fra sluttrapporten
Prosjekt Praksis og teori: Overgangsordning for bærekraftig utdanning Søkerinstitusjon MF Vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn Samarbeidspartner Frelsesarmeens offiserskole	Overgangsordning fra offisersutdanning til bachelor i teologi	Overgangsordning etablert.	Behov for revidering og tilpassing av læringsutbyttebeskrivelser. Behov for å etablere nye emner på MF som fagskolestudenten hadde behov for før oppstart. Ny studieplan for bachelorgrad tilpasset og godkjent .
Prosjekt Fagskole som inngangsbillett til høyere utdanning i Helse-, sosial- og velferdsfag Søkerinstitusjon Fagskolen AOF Norge Samarbeidspartner Universitetet i Sørøst-Norge	Anbefaling om overgangsordning fra Miljøarbeid rettet mot mennesker med funksjonsnedsettelse til bachelor i vernepleie.	Overgangsordning ble foreslått, men ikke utredet eller etablert. Prosjektet foreslo 30 stp. godkjenning for fagskolekandidater med relevant fagbrev og karakteren C fra sin fagskolegrad. Det ble forslått realkompetansevurdering som grunnlag for opptak og det skulle utarbeides klare kriterier for vurdering av realkompetanse for søkere med høyere yrkesfaglig utdanning.	Pensum: Institusjonene benytter i stor grad likt pensum; fagskolen benytter litteratur tiltenkt bachelorutdanning. Læringsutbyttebeskrivelse (LUB): Ulik beskrivelse av LUB, tilpasset hhv NKR 5 og 6. I praksis undervises det på nivå 6 med bakgrunn i pensum. Praksis: Veiledere i praksisperioden opplever marginale forskjeller mellom studentgruppen fra hhv HYU og UH.

Prosjekt	Mål	Resultat	Fra sluttrapporten
Prosjekt Livslang læring i oppvekstsektoren Søkerinstitusjon Fagskolen AOF Norge Samarbeidspartner Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning	Overgangsordning fra fagskolegrad innen oppvekstfag til bachelor i barnehagelærerutdanning.	Ingen overgangsordning etablert. Årsak: Skreddersøm ikke svar på forutsigbare overgangsordninger hverken lokalt eller nasjonalt.	Opptak: Kandidater med fagskolegrad får ikke generell studiekompetanse (GSK) noe som kreves for opptak. GSK fra vgo eller realkompetanse ved minimum 25 år. Godskriving: Behov for tilpassing av studieplan og emner hos begge institusjoner. Læringsutbytter som kan gi godskriving er spredd over flere emner og år. Skreddersøm er ikke svaret på forutsigbare overgangsordninger. Vil kun gjelde på lokalt nivå mellom institusjonene og den enkelte utdanning. Hindrer faglige endringer i studieplan hos den enkelte. Samarbeidspartnere vil bli påvirket av hverandres endringer. Fagskolens mandat om omstillingsevne i takt med kompetansebehov blir bundet opp av en overgangsordning.
Prosjekt Utvikling av eit nett- og samlingsbasert realfagskurs for fagskuleingeniører Søkerinstitusjon Høgskulen på Vestlandet Samarbeidspartner Fagskolen Vestland	Å tilby et fleksibelt realfagskurs for å legge til rette for at flere fagskuleingeniører kan kvalifisere seg til ingeniørutdanning.	To pilotkurs er gjennomført. Prosjektet fortsetter arbeidet med mål om å etablere et permanent tilbud for fagskolestudenter etter prosjektslutt.	To pilotkurs gjennomført i prosjektperioden. 2022: 26 fagskolestudenter 2023: 46 fagskolestudenter Prosjektseminar om pedagogisk kvalitet for godt grunnlag til realfag i ingeniørutdanningen. Kunnskapsdeling om pedagogikk spesielt tilpasset nett- og samlingsbasert undervisning, der fagskolens styrke innen nett- og samlingsbasert undervisning har møtt høyskolen sin styrke innen realfagsdidaktikk. Finne løsning for å tilby fleksibelt realfagskurs for fagskuleingeniøren etter prosjektperioden. Erfaring fra prosjektperioden har dannet et godt grunnlag for videre utvikling av et fleksibelt realfagskurs. Det er ved prosjektslutt ikke avklart finansiering av et permanent tilbud.